

О.А. Круглова, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)
Л.М. Смокова, ст. викл. (ХДУХТ, Харків)

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ПІД ЧАС ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Оцінка – поняття, що має різні значення в залежності від сфери застосування. Існує різниця між оцінкою та оціночними дослідженнями. Оцінка визнається авторами судженням про соціальні процеси та не потребує будь-яких систематичних процедур. Оціночні дослідження, навпроти, тісним чином пов'язані з науковими методами та засобами. В економіці «оцінка» має два трактування: а) результат визначення вартості окремого об'єкта та б) процес, що реалізується за відповідних компонентів. Визначення вартості підприємства – результат оціночної діяльності (окремого виду економічної діяльності), порядок здійснення якої регулюється діючими нормативними положеннями. Щодо суті оцінки ми дотримуємось позиції Н.О. Власової, яка вважає, що оцінка – це аналітична процедура, в процесі якої відбувається перехід від кількісної інформації до якісних висновків.

За результатами дослідження визначено відсутність єдиного підходу у визначенні моделі підприємства. Виділяючи неокласичну, інституціональну, підприємницьку модель, а також концепції агентської та інтеграційної моделей підприємства, ресурсний, процесний, поведінський підходи у трактуванні підприємства, науковці докладають зусиль для виявлення класифікаційних ознак та систематизації існуючих теорій підприємства, узгодження окремих положень різних моделей між собою. Проте, дослідники визнають, що дотепер жодна з концепцій не може бути використана в якості універсального базису теорії підприємства. Так, традиційна механістична теорія представляє підприємство через сукупність виробничих функцій та зв'язків. Згідно даної теорії завданням організації стає досягнення відповідної мети за допомогою засобів, що є в наявності. Вона в найбільшому ступені відповідає визначенню ефективності як порівняння результатів і витрат, що понесені, або ресурсів, що залучені, для отримання даних результатів. За традиційної теорії прибуток є основною метою та формою вираження результативності діяльності підприємства. Не відкидаючи прибуток, як цільову настанову діяльності господарюючого суб'єкта, науковці відзначають обмеженість даного показника як єдиного результативного. Управлінський підхід до сприйняття підприємства представлено у дослідженнях, що ґрунтуються на теорії людських ресурсів. Згідно даної парадигми організації поведінські, мотиваційні аспекти стають настільки важливими, що формують критерії ефективності підприємства. В такому сенсі показник продуктивності стає неадекватним через відсутність поведінського елементу. Критеріями оцінки ефективності організації в такому випадку виділяють задоволеність працівників, моральний стан колективу, відданість загальній справі.

За результатами узагальнення існуючих підходів, визначено, що варіанти теорії підприємства зумовлені неоднаковим сприйняттям значимості внутрішнього та зовнішнього середовища у розвитку підприємства, з огляду чого підприємство сприймалось як закрито/відкриту систему. Іншою причиною існування різних теорій підприємства, є неоднакове наповнення внутрішнього середовища підприємства. В неокласичній теорії – це технології, в інституціональних теоріях – контракти різних видів, в еволюційній – традиції, в менеджерських теоріях – взаємодії між працівниками та менеджерами, в культурній – корпоративна культура, в політичній теорії – центри «влади», в історичній концепції – системні події, що формують історичну пам'ять підприємства.

Підприємство не є виключно економічною, або соціальною системою, це соціально-економічна система, що інтегрує у собі різні складові (ресурсні, поведінські, культурні, історичні та ін.). Саме таке сприйняття підприємств надає системна парадигма. Досліджуючи переваги та недоліки існуючих теорій підприємства, науковці акцентують увагу на розгляді підприємства як системи та саме з огляду основних засад теорії систем виділяють характеристики підприємства. Важливим для оцінки результатів діяльності господарюючого суб'єкта, є наступні положення щодо розгляду підприємства з точки зору систем:

а) підприємство не міститься цілком ні в одному з ідентифікаційних просторів та повинно розглядатись комплексно;

б) в системній парадигмі мета створення підприємства може конкретизуватись в незалежних термінах, мета ж функціонування (повсякденної діяльності) підприємства може бути сформульована лише у виді створення умов для продовження та покращення цього ж процесу.

Т.Б. Кушнір, канд. екон. наук, доц. (ХДУХТ, Харків)

ЦІНОВЕ СТИМУЛЮВАННЯ ПРОДАЖІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТОРГІВЛІ

Ціна є основним інструментом стимулювання попиту при реалізації товарів торговельними підприємствами. Якби цілі цінової політики не ставило підприємство: забезпечення збуту, орієнтацію на прибуток, збереження існуючого середовища, воно постійно використовує заходи цінового стимулювання, які з